

ხათუნა შალამბერიძე

ეკონომიკის დოქტორი, აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის და ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

საბანკო სისტემის სახელმწიფო რეგულირების ძირითადი მეთოდების ანალიზი

საქართველოს საბანკო სისტემის ფორმირება ორასწლიან ისტორიას მოიცავს. საქართველოს დამოუკიდებლობის მიღებისთანავე აუცილებელი გახდა საბანკო სისტემის ჩამოყალიბების გარდამავალ ეტაპზე გადასვლა. მიუხედავად იმუამად მრავალი ხელისშემშლელი ფაქტორისა, მაინც შედგა ქვეყნის ორიარუსიანი საბანკო სისტემა და წარიმართა მისი ფორმირებისა და განვითარების პროცესი.

საბანკო რეგულირების მეთოდური საფუძვლების ანალიზის პროცესში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მეთოდები, რომლებიც საბანკო სფეროში არსებული და პოტენციური პრობლემების დროულად გამოვლენისა და მათ აღმოსაფხვრელად ადეკვატური ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას იძლევა. აღნიშნული თვალსაზრისით, რეგულირებისა და კონტროლის მეთოდებში გამოვყოფდით ე.წ. წინასწარი დიაგნოსტიკის მექანიზმს, რომელიც გულისხმობს მაკრო-ეკონომიკური გარემოს გამოკვლევას სპეციფიურ ფულად-საკრედიტო მაჩვენებლებთან მიმართებაში.

მაკროეკონომიკური ანალიზის საფუძველზე იკვეთება საბანკო სექტორის წინასწარი დიაგნოსტიკის კონტურები, რაც მომავალში უფრო ღრმა გამოკვლევების ჩატარების საშუალებას იძლევა, ხოლო რაც შეეხება მაჩვენებლებს, რომლებიც ქმნიან გარკვეულ წარმოდგენას იმ გარემოზე, რომელშიც ბანკებს უწევთ საქმიანობა, ძირითად მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებთან ერთად, როგორცაა მშპ, ეროვნული შემოსავალი და მათი ზრდის ტემპები, ითვალისწინებენ შემდეგ სპეციფიურ ფულად-საკრედიტო მაჩვენებლებსაც: ინფლაციის ტემპები, ფულადი მასის აგრეგატები, საკრედიტო რესურსები, მათი სტრუქტურა და ა.შ. წინასწარი დიაგნოსტიკა განზოგადებული მონაცემების საფუძველზე საბანკო სისტემის განვითარების მიმართულებებისა და პერსპექტივების პროგნოზირების საშუალებას იძლევა, რაც აადვილებს სიტუაციის კონტროლირებას და სრულყოფის ღონისძიებების და სხვა.

საბანკო სექტორის სტაბილურობა მნიშვნელოვანწილად უშუალოდ ბანკებზეა დამოკიდებული, მაგრამ სისტემური მიდგომით, რეგულირება გულისხმობს ბანკის საქმიანობის რეგლამენტირებას მისი რეგისტრაციის მომენტიდან ლიკვიდაციამდე. ეს პროცესი, როგორც წესი მასშტაბურია და განმაზოგადებელი მაჩვენებლების განხილვიდან დაიყვანება უფრო მცირე და კონკრეტული მაჩვენებლების ინდივიდუალურ ანალიზამდე. ამ შემთხვევაში რეგულირების მთავარ მიზანს ბანკის შემოსავალსა და რისკის დონეს შორის ოპტიმალური თანაფარდობის შენარჩუნება, ანუ ბანკის ლიკვიდურობასა და მომგებიანობას შორის წონასწორობის დადგენა წარმოადგენს. თუმცა, ბანკის საქმიანობის წარმატებულობაზე მსჯელობისას არ არის საკმარისი მისი შემოსავლების წყაროების განსაზღვრა, რეგულირების ინტერესებიდან გამომდინარე, გაცილებით საინტერესოა

მოგების მიღების შესაძლებლობების ანალიზი და ამ პროცესების შესაბამისი რეგულირება.

პირველ რიგში სასურველია მთლიანი შემოსავლების ფაქტიური მოცულობისა და სტრუქტურის დინამიკის შემოწმება რამდენიმე წლის მაგალითზე, მათ ცალკეულ სახეობებს შორის არსებული შესაბამისობისა და ცალკეული სახის შემოსავლების ხვედრითი წილის განსაზღვრა მთლიანი შემოსავლის საერთო თანხასა და შემოსავლების

შესაბამის ქვეჯგუფებში; იმ ოპერაციების გამოყოფა, რომლებიც უზრუნველყოფენ ბანკის ძირითად შემოსავალს, მათ შორის ყველაზე სანდო კლიენტების გამოვლენა, რომლებიც მომავალშიც განაგრძობენ ბანკთან თანამშრომლობას. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ბანკის ნორმალური მუშაობის განმსაზღვრელ მტკიცებულებად უნდა ჩაითვალოს მისი ძირითადი საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლების ზრდის ტემპის სტაბილურობა და რიტმულობა, რაც მეტწილად განპირობებულია შემოსავლების სტაბილური და არა შემთხვევითი ან სპეკულაციური წყაროებით.

სისტემატიურად უნდა ზუსტდებოდეს ბანკის საქმიანობის რა მიმართულებები ჩაითვლება საგეგმო პერიოდში პოზიტიურად მაქსიმალური მოგების მიღების თვალსაზრისით და რა ცვლილებების შეტანა აუცილებელი შემოსავლების მიღების მექანიზმში. რაც შეეხება ხარჯებს, ნებისმიერი ბანკი მისწრაფვის მისი მინიმალური ხარჯებისაკენ, რაც პირველ რიგში აკუმულირებული სახსრების რაციონალურად განაწილებასა და შესაბამისი კონტროლის ორგანიზებაში გამოიხატება. ამ მიზნით წარმატებით გამოიყენება ე.წ. ბიუჯეტირების მეთოდი, როგორც ფინანსური დაგეგმვის მექანიზმი მთლიანად ბანკისათვის და მისი ცალკეული განყოფილებებისათვის, მაგალითად ფინანსური რესურსებისათვის, საოპერაციო დანახარჯებისათვის; კომერციული და ადმინისტრაციული დანახარჯებისათვის; კაპიტალდაბანდებებისათვის და სხვა, სადაც ხარჯების მართვა ეფუძნება წინასწარ დაგეგმილი მონაცემებიდან გადახრის მიზეზების ანალიზს, გეგმის მცურავი კორექტირების საფუძველზე ყოველთვიურად.

უნდა აღინიშნოს საბანკო საქმიანობის რეგულირების ის მეთოდები, რომლებიც დისტანციური ხედამხედველობის საფუძველად არის ჩადებული, ესენია:

- _ ანგარიშების სტრუქტურული ანალიზი (რომლებიც ხვედრითი წილის, შეფარდებითი მაჩვენებლების განსაზღვრის შესაძლებლობას იძლევა).
- _ აბსოლუტური მაჩვენებლების დაჯგუფების მეთოდი, რომელიც შედარებითი მაჩვენებლების გაანგარიშებისათვის ან ფინანსური კოეფიციენტების გამოსათვლელად გამოიყენება;
- _ ნორმატიული მეთოდი (ეკონომიკური ნორმატივების, კოეფიციენტების გაანგარიშება, მაგალითად ეროვნული ბანკის მეთოდიკის მიხედვით).
- _ მაჩვენებლების დონის შეფასების მეთოდი ეროვნული ბანკის ნორმატივებთან შედარებით, ბაზასთან შედარებით (მაჩვენებლების დინამიური შედარება), შედარებადი ბანკების ჯგუფების დონისადმი მიმართებაში.

საბანკო რეგულირების ძირითადი მეთოდების ანალიზის პროცესში განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს რამდენიმე წარმატებით აპრობირებული მეთოდოლოგია, რომელიც უკვე დაინერგა და მოქმედებს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. ვფიქრობთ, მათ შორის პირველ რიგში აღსანიშნავია რეგ-

ულირებისა და მონიტორინგის ყველაზე აღიარებული სარეიტინგო სისტემა “CAMEL”-ი რომელიც ეფუძნება შემდეგი კომპონენტების შეფასებას:

- C _ კაპიტალის ადეკვატურობა,
- A _ აქტივების ხარისხი,
- M _ ბანკის მენეჯმენტი,
- E _ მოგება-შემოსავლიანობა,
- L _ ლიკვიდობა.

თითოეული ამ კომპონენტის შეფასების საფუძველზე განისაზღვრება ბანკის მთლიანი ფინანსური მდგომარეობა და შესაძლებელი ხდება მისი საიმედოობისა და მდგრადობის შესახებ სრულყოფილი ინფორმაციის მიღება. მოკლედ განვიხილოთ თითოეული მათგანი:

C _ კაპიტალის ადეკვატურობის შეფასებისას მოწმდება ყველა ფაქტორი, რომელიც ახდენს გავლენას ბანკის კაპიტალის მდგომარეობაზე: კერძოდ, ბანკის მიმდინარე და წინა

საბანკო საქმიანობის ტენდენციები; კაპიტალისა და აქტივების ზრდის ტემპები, როგორც დამოუკიდებლად, ისე ერთმანეთთან ურთიერთკავშირში; ასევე არსებული და მომავალი

შემოსავლების გავლენა კაპიტალის მოცულობაზე; პრობლემური ბანკების გავლენა კაპიტალზე; სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ადეკვატურობა; დივიდენდების

პოლიტიკის გავლენა; ბანკის მენეჯმენტის უნარი გამოძებნოს კაპიტალის დამატებითი წყაროები და სხვა.

A _ აქტივების ხარისხის ანალიზი ემსახურება ბანკის აქტივების მდგომარეობის შემოწმებას, რაც პირველ რიგში გულისხმობს ბანკის საკრედიტო პოლიტიკის და პროცედურების ადეკვატურობის დადგენას, სესხების ადმინისტრირების ხარისხის განსაზღვრას, ასევე მნიშვნელოვანია სესხების გაცემის სფეროში ბანკის ისტორიული გამოცდილების და გარეშე ეკონომიკური პირობების შეფასება, როგორც მიმდინარე პერიოდში, ისე ახლო მომავალში. აქტივების დახარისხების პროცედურის გასამარტივებლად მეთოდოლოგიის ფარგლებში შემუშავებულია კოეფიციენტების სისტემა, სადაც სიდიდეები იცვლება 1-დან 5-მდე, საუკეთესოდან - კრიტიკულისაკენ.

M _ ბანკის მენეჯმენტის შეფასება წარმოადგენს ყველაზე ძნელ და ამავე დროს ყველაზე მნიშვნელოვან ამოცანას. იგი შედგება შემდეგი კომპონენტების შეფასებისაგან: სამეთვალყურეო საბჭოს ადეკვატურობა; მენეჯმენტის საინფორმაციო სისტემის მდგომარეობა; მენეჯმენტის ადეკვატურობა და რისკების მართვის სისტემის ადეკვატურობა. უფრო კონკრეტულად კი წარმოებს სამეთვალყურეო საბჭოს და მმართველი აპარატის, იგივე მენეჯმენტის წარმომადგენლების პროფესიონალური უნარისა და კეთილსინდისიერების გადამოწმება, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საბანკო საქმიანობაში; ასევე მათ მიერ განხორციელებული საკადრო პოლიტიკის ადეკვატურობის დადგენა, საბანკო რისკების მონიტორინგის უნარის შეფასება და სხვ.

E _ მოგება-შემოსავლიანობის ანალიზის დროს ყურადღება უნდა დაეთმოს შემოსავლების წყაროს სტაბილურობას და განისაზღვროს ბანკის მოგებაზე მოქმედი ფაქტორები, როგორც პოზიტიური ისე ნეგატიური ტენდენციები. მოგების, როგორც ბანკის ფინანსური საქმიანობის ერთ-ერთი უმთავრესი მაჩვენებლის შეფასებისას მნიშვნელოვანია ისეთი საკითხების დამუშავება, როგორც-

ცაა: საპროცენტო შემოსავლები

და ხარჯები, მათი სტრუქტურული შემადგენლობა, წარმოშობის ძირითადი წყაროები და ზრდა-შემცირების ტემპების თანმიმდევრულობა; წმინდა საპროცენტო მარჟა; აქტივებსა და კაპიტალზე უკუგების ROA და ROE კოეფიციენტები, მათი ტემპები და ტენდენციები; და ბოლოს, წმინდა მოგების განაწილების ანალიზი, მათ შორის:

1. წმინდა მოგების, როგორც მთლიანი საშუალო აქტივების პროცენტული წილი; და

2. წმინდა მოგების, როგორც აქციონერთა მთლიანი საშუალო კაპიტალის პროცენტული წილი და მათი ადეკვატურობა ბანკის ფინანსური მდგომარეობის გათვალისწინებით.

L – ლიკვიდობის შეფასებისას მოწმდება ბანკის მოთხოვნილება ლიკვიდურ სახსრებზე, აქტივ-პასივების მართვის ეფექტურობა, გარესაბანკო ანგარიშების მოცულობა და შემადგენლობა. ამასთან, შეფასების პროცესში გასათვალისწინებელია აქტივებისა და პასივების მოცულობა და ვადები, დეპოზიტების შემადგენლობა და სტაბილურობა, სახსრების არამყარი წყაროების გამოყენების პრაქტიკა, ბანკის არსებული და მომავალი მოთხოვნილება სახსრებზე და სახსრების ალტერნატიული წყაროების არსებობა.

ზემოაღნიშნული კომპონენტების შეფასების საფუძველზე მზადდება საბოლოო დასკვნა, სადაც აისახება ბანკის მიმდინარე ფინანსური მდგომარეობა: კაპიტალის შემოსავლიანობის, აქტივების მდგომარეობის და ლიკვიდობის გათვალისწინებით, რაც თავის მხრივ დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორია შემოწმების შედეგებიდან გამომდინარე მისი თითოეული ცალკე აღებული ნაწილის მდგომარეობა.

“CAMEL”-ის მეთოდის ბაზაზე შეიქმნა კიდევ ერთი გავრცელებული მეთოდიკა, რომელიც გარესაბანკო ზედამხედველობის “CAEL” სისტემის სახელწოდებით არის ცნობილი და კომერციული ბანკების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზის მიზნით მოიცავს ბანკის კაპიტალის, აქტივების მომგებიანობისა და აქტივ-პასივების მართვა-ლიკვიდურობის შეფასებას. “CAMEL”-ისგან განსხვავებით “CAEL” სისტემა არ ითვალისწინებს M კომპონენტის - მენეჯმენტის ადეკვატურობის ცალკე განყენებულ შეფასებას.

“CAEL” სისტემით შეფასების საბოლოო დასკვნაში ბანკის ფინანსური მდგომარეობის შესახებ გათვალისწინებული უნდა იქნეს ბანკის ადგილზე შემოწმების მასალები, გასული პერიოდის ფინანსური მდგომარეობის შეფასება და ბანკის შესახებ ცენტრალურ ბანკში არსებული სხვა ინფორმაციები. მნიშვნელოვანია, რომ “CAEL” სისტემით გარესაბანკო ზედამხედველობის დასკვნა თავისი შინაარსით იყოს არგუმენტირებული დოკუმენტი, სადაც განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ფინანსური მონაცემების ტენდენციების ანალიზს.

როგორც ცნობილია, “CAMEL” და “CAEL” სისტემები თავისი არსით სარეიტინგო სისტემებია, რომლებიც ბანკის ფინანსური მდგომარეობის ანალიზის პარალელურად მთლიანად ქვეყნის საბანკო სისტემის სარეიტინგო შეფასების საშუალებასაც იძლევა. ამასთან, სარეიტინგო სისტემა ისეა აგებული, რომ თავიდან რეიტინგის მინიჭება 1-დან 5- მდე შკალით წარმოებს მეთოდის შემადგენელ ცალკეულ კომპონენტებზე, ხოლო მათი საშუალო არითმეტიკულის გაანგარიშებით საბოლოოდ განისაზღვრება ბანკის ფინანსური მდგომარეობის მთლიანი კომპოზიტიური რეიტინგი.

განასხვავებენ სარეიტინგო შეფასების კომპონენტურ და სისტემურ მიდგომებს. საწყის ეტაპზე, გრაფიკულ გამოსახულებაზე აბსცისის ღერძზე დაიტანება ზემოთჩამოთვლილი კომპონენტების შეფასების აღმნიშვნელი კონკრეტული მაჩვენებლები, ხოლო ორდინატა წარმოადგენს მთლიანად ქვეყნის საბანკო სექტორის საწესდებო კაპიტალის სიდიდეს, ადგილმდებარეობის, საფილიალო ქსელის ქონა-არქონისა და სხვა მახასიათებლების მიხედვით გაერთიანებული საბანკო ჯგუფების სახით. ამასთან, თითოეული ჯგუფისათვის ინდივიდუალურად დადგენილია აბსცისის ღერძის ელემენტების მაჩვენებელთა ზღვრული სიდიდეები. კონკრეტული ბანკის, ან ფინანსური კომპანიის საქმიანობის ძირითად მახასიათებელთა სარეიტინგო შეფასება “კომპონენტური მიდგომით” სწორედ ამ ზღვრულ სიდიდეებთან შედარების საფუძველზე წარმოებს, რაც შეეხება ბანკის ადგილის განსაზღვრას “სისტემური მიდგომით” იგი ამ მახასიათებლების ჯამურ მაჩვენებლებზე დაყრდნობით ხორციელდება.

როგორც “CAMEL”, ისე “CAEL” მეთოდების მეორე ეტაპი ასევე ითვალისწინებს სარეიტინგო ადგილების განაწილებას არა მხოლოდ შესაბამისი საბანკო ჯგუფების მიხედვით, არამედ მთლიანად ქვეყნის მასშტაბით ქულათა ჯამური რაოდენობის შესაბამისად, რაც საბოლოოდ სამამულო “ოქროს შუალედის” დადგენის შესაძლებლობას იძლევა. უნდა ითქვას, რომ მსგავსი რეიტინგის არსებობა არსებითად აადვილებს საბანკო რეგულირების პროცესს, როგორც კომპეტენტური ორგანოებისთვის, ისე თავად ბანკის ხელმძღვანელობისთვის.

შემაჯამებელ რეიტინგში:

1 ქულა ნიშნავს, რომ ბანკი სრულიად “ჯანსაღი» ორგანიზაციაა და ფინანსური საქმიანობის სრულყოფის მიმართულებით საზედამხედველო ორგანოების ჩარევის აუცილებლობას არ საჭიროებს.

2 ქულა მცირედი დარღვევების შესახებ მეტყველებს, თუმცა საბოლოო ჯამში ბანკი მაინც სტაბილურ ორგანიზაციად ითვლება, რომელიც ადვილად გაუმკლავდება ქვეყანაში მოსალოდნელ ეკონომიკურ თუ ფინანსურ ცვლილებებს.

3 ქულით ფასდება ბანკები, რომლებშიც აღინიშნება როგორც ფინანსურ-ოპერაციული, ისე ტექნიკური პრობლემები და გარკვეულწილად არსებობს გარეშე ფაქტორების გავლენით გაკოტრების საშიშროებაც. ამდენად, აუცილებელია საზედამხედველო კონტროლის ორგანიზება.

4 ქულით შეფასებული ბანკები შეიძლება ითქვას, რომ აშკარა გაკოტრების საფრთხის წინაშე დგანან და მათი სიცოცხლისუნარიანობა დიდად არის დამოკიდებული ფინანსური მდგომარეობის მაკორექტირებელ ღონისძიებათა გატარებაზე. ამ შემთხვევაში

ზემდგომი ორგანოების მხრიდან ზედამხედველობა და კონტროლი გადაუდებელ აუცილებლობას წარმოადგენს.

5 ქულა რეიტინგში ყველაზე ცუდი მაჩვენებელია. ასეთი შეფასება მიუთითებს თითქმის გამოსუსწორებელ, უიმედო მდგომარეობაზე და საზედამხედველო ორგანოების მითითებით შესაძლებელია ამ ბანკის მხოლოდ გაყიდვა, სხვა ბანკთან მიერთება ან უკიდურეს შემთხვევაში ლიკვიდაცია.

აშშ ფედერალური სარეზერვო სისტემის გამოცდილებით სარეიტინგო შეფასების სისტემა ე.წ. “კომპონენტური მიდგომის” საფუძველზე შეიქმნა, ფინანსური კომპანიების საერთო მდგომარეობის წინასწარი შეფასების მიზნით. შემოკლებით ამ სისტემას “BOREC” სისტემა ეწოდება, სადაც:

B _ ქალიშვილი კომპანიები, ანუ ფილიალებია;

O _ შვილობილი არასაბანკო ორგანიზაციები;

R _ სათაო ორგანიზაცია;

E _ ერთიანი მოგება;

C _ ერთიანი კაპიტალის ადეკვატურობა;

ბთითოეული ელემენტის შეფასება წარმოებს ცალ-ცალკე 1-დან 5 ქულამდე სისტემით, სადაც 1 ნიშნავს საუკეთესოს, ხოლო 5 არადამაკმაყოფილებელს.

“BOREC” სისტემის ფარგლებში ზემოთაღწერილი ინდივიდუალური ელემენტების შეფასებას დამატების სახით თან ერთვის ბანკის მმართველობისა და მენეჯმენტის საიმედოობის ანალიზი, მისი ღირსებებისა და ნაკლოვანებების შეფასებით, როგორც მთლიანად კომპანიაში, ისე მის ძირითად შემადგენელ ელემენტებში: სათაო ორგანიზაციაში, ქალიშვილ კომპანიებსა და შვილობილ არასაბანკო ორგანიზაციებში. შეფასების სისტემა შედგება შემდეგი მახასიათებლებისაგან: S _ კარგი, F _ მისაღები, და U _ დაუშვებელი. საბოლოო ჯამში მოცემული სარეიტინგო სისტემის მოდელი წარმოადგენს ერთგვარ “წილადს”, სადაც მრიცხველში აისახება ფინანსური კომპანიის საერთო მდგომარეობის შეფასების ძირითადი ელემენტები, ხოლო მნიშვნელში მმართველობისა და მენეჯმენტის ღონისძიებების ეფექტიანობის მახასიათებლები:

“BOREC” სისტემა თავისი არსით ძალიან ჰგავს შეფასების “UIBR” სისტემას, რაც იმით აიხსნება, რომ სარეიტინგო სისტემის საფუძვლები ძირითადად მთავარი ფინანსური მაჩვენებლების კონტურების მოხაზვას ეყრდნობა.

ნებისმიერი სარეიტინგო სისტემა პირველ რიგში გათვლილია პრობლემური ბანკების გამოვლენაზე, თუმცა ხშირ შემთხვევაში სარეიტინგო შეფასების მონაცემებს საჯაროდ არ აქვეყნებენ, რათა ამით არ გამოიწვიონ ბანკებსა და მათ პოტენციურ კლიენტებს შორის არსებული ურთიერთობების უფრო მეტად დაძაბვა. ხოლო პრაქტიკული თვალსაზრისით, საბანკო სისტემისადმი ნდობის მაქსიმალურად გაზრდის მიზნით და გაკოტრების შემთხვევების თავიდან ასაცილებლად მიზანშეწონილი იქნებოდა ფინანსური ანალიზის მეთოდების სრულყოფა.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ნებისმიერი ბანკისათვის კომერციული საქმიანობის უმთავრეს სტიმულს მოგება წარმოადგენს, ხოლო მომგებიანობა ის ძირითადი ფინანსური მაჩვენებელია, რომელიც მეტყველებს მისი საქმიანობის შედეგიანობაზე. ზოგადად, მოგების სიდიდე განისაზღვრება შემდეგი ძირითადი კომპონენტების ურთიერთშესაბამისობით: შემოსავლები, ხარჯები და გადასახადები, ხოლო თავად მომგებიანობის დადგენა წარმოებს როგორც რაოდენობრივი, ისე ხარისხობრივი ანალიზის საფუძველზე. რაც შეეხება საბანკო სისტემის რეგულირებისა და მართვის ადმინისტრაციულ მეთოდებს, გამოვყოფდით მათ შორის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს - კომერციული ბანკების ლიკვიდურობის მაჩვენებელს, რომელსაც სხვადასხვა ქვეყანაში გაანგარიშების სხვადასხვა მეთოდიკა და ნორმატიულობის განსხვავებული ხარისხი გააჩნია.

საბანკო რეგულირების ფარგლებში, ზედამხედველობის ორგანოების ერთ-ერთი მოვალეობაა ლიკვიდურობის კოეფიციენტების განსაზღვრულ დონეზე შენარჩუნება, რადგან როგორც მიხნეულია, ლიკვიდურობის მაჩვენებლის დინამიკა უფრო ზუსტად მეტყველებს კომერციული ბანკე-

ბის ლიკვიდურობის დონეზე, ვიდრე აბსოლუტური სიდიდეები, ამასთან, თუ წლების მანძილზე ლიკვიდურობის კოეფიციენტის დინამიკა ხასიათდებოდა კლებადი ტენდენციით, საანალიზო ბანკის ბალანსის ლიკვიდურობის გაუარესების შესახებ სუბიექტური დასკვნის მიღებამდე საჭიროა გაანალიზდეს და შეუდარდეს იგი სხვა ბანკების ანალოგიურ მაჩვენებლებს, რათა განისაზღვროს მოცემული პროცესი საერთოა თუ არა ქვეყნის საბანკო სისტემის ყველა რგოლისათვის.

ამრიგად, ქვეყნის საბანკო სისტემის რეგულირებისათვის მნიშვნელოვანია სხვადასხვა ძირითადი მეთოდების შემუშავება და გამოყენება. საბანკო რეგულირების მეთოდური საფუძვლების ანალიზის პროცესში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს მეთოდები, რომლებიც საბანკო სფეროში არსებული და პოტენციური პრობლემების დროულად გამოვლენისა და მათ აღმოსაფხვრელად ადეკვატური ღონისძიებების გატარების შესაძლებლობას იძლევა. ამ პროცესების შესაბამისი რეგულირება, საბოლოოდ გარანტს წარმოადგენს სასურველ დონეზე საბანკო სისტემის შემდგომი წარმატებული საქმიანობისა.

თამაზ ბამსახურდია

ეკონომიკის დოქტორი, აკ. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის განყოფილება

ქვეყნის სტრატეგიული განვითარების ზოგიერთი ასპექტი

მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრა და ქვეყნის გლობალური კონკურენტუნარიანობის ზრდა ხელისუფლების უპირველეს მიზანს - მის მუდმივ ზრუნვის საგანს უნდა შეადგენდეს. ქვეყნის განვითარების აუცილებელ პირობას მისი ეკონომიკური სიძლიერე წარმოადგენს, ამიტომ ხელისუფლების ყველა შტო მიზანმიმართულად უნდა ასრულებდეს იმ მეტად საჭირო ღონისძიებების განხორციელებას, რომელიც სარგებლობას მოუტანს ქვეყანასა და აქ მცხოვრებელ ადამიანების კეთილდღეობას. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ვერა და ვერ მოხერხდა ქვეყნის განვითარების ვექტორის სწორად განსაზღვრა, რადგანაც სათავეში მოსული ყოველი ახალი ხელისუფლება თავისი შეხედულებების და არა ქვეყნის აუცილებლობიდან გამომდინარე ორიენტირებს ირჩევდა. ამიტომ ამ პერიოდში ჩატარებული რეფორმები არა ქმედითუნარიანი და არა თანმიმდევრული იყო. რადგანაც არ არსებობს ქვეყნის მდგრადი განვითარების მეცნიერულად დასაბუთებული, სწორად გააზრებული და გათვლილი, დროში და სივრცეში გაზომვადი გრძელვადიანი და მოკლევადიანი სტრატეგიული გეგმები, რომელშიც ასახული იქნება არა კონკრეტული მთავრობის, არამედ საზოგადოებისა და ქვეყნის